‘De energietransitie is qua grootte vergelijkbaar met de wederopbouw,’ zei premier Rutte vorige maand op Prinsjesdag. **Machiel Mulder**, gepokt en gemazeld in de energie-economie, probeert wat realiteitszin in te brengen. Zijn kennis en adviezen vinden gretig aftrek, tot in de ministeries.

JURGEN TIEKSTRA

ONDERZOEK

WWW.RUG.NL/STAFF/MACHIEL.MULDER

Van het gas af … hoe dan?

Zoals het een wetenschapper betaamt, is Machiel Mulder een nuchtere denker. Hij is sinds 2013 hoogleraar Regulering Energiemarkten, en dat geeft hem een prima podium om af en toe wat realiteitszin in te brengen in het Nederlandse debat. Prima, zegt hij, dat het kabinet uiterlijk in 2030 alle kolencentrales gesloten wil hebben. Maar netto brengt dat de uitstoot van CO_2 niet terug. Dat komt door het Europese handelssysteem in emissierechten (ETS). Door de sluiting van de kolencentrales hier kunnen de betrokken energiebedrijven hun rechten doorverkopen, waardoor de uitstoot elders in Europa toeneemt.

Meer gasimport

Ook ontnuchterend: nog voor de zomer presenteerde Mulder, samen met collega-onderzoeker José Luis Moraga, een studie waarin hij voorspelt dat Nederland in 2050 nog onverwacht veel gas nodig heeft. Als we doorzetten met de geplande elektrificering van het wegvervoer en de verwarming van huishoudens door middel van warmtepompen, dan neemt de stroomvraag zo sterk toe dat het aantal windmolens en zonnepanelen nooit voldoende kan zijn. Tegelijk sluit in 2030 ook het Groninger gasveld. Daardoor neemt het belang van gasimport flink toe, met name uit Rusland en het Midden-Oosten.

Zijn studie wordt nagerekend op de betrokken ministeries in Den Haag, hoorde Mulder. ‘Dat vinden we heel fijn. In het rapport hebben we bewust alle vooronderstellingen in tabellen opgenomen, met het idee dat het helemaal transparant moet zijn.’ Ook ligt het onderzoek op tafel tijdens de huidige besprekingen tussen bedrijfsleven, overheden en maatschappelijke organisaties die eind dit jaar moeten uitlopen op het Klimaatakkoord. Eric Wiebes, minister van

Economische Zaken, wil tegen die tijd een lijst met concrete maatregelen in de strijd tegen de klimaatverandering.

Leveringszekerheid

De minister kent hij nog van vroeger. 'Wiebes was ooit hoofd van de afdeling Marktwerking van het Ministerie van Economische Zaken. Ik werkte toen als hoofd van de afdeling Energie bij het Centraal Planbureau. Dus ik kwam hem weleens tegen.' Dat waren heel andere tijden. De reductie van de uitstoot van koolstofdioxide stond nog niet hoog op de agenda. En het idee dat het Groninger gasveld gesloten kon worden, was eenvoudigweg ondenkbaar.

'Eind jaren negentig was het grote vraagstuk vooral de leveringszekerheid', vertelt Mulder: 'Hebben we in de toekomst nog genoeg olie en gas? Het milieu als onderwerp was er wel, maar het was een klein groepje dat zich daarmee bezighield. Ik herinner me dat ik begin 2000 voor het Ministerie van Economische Zaken een studie deed over de leveringszekerheid: wat moesten we bijvoorbeeld doen met het Groninger gas? De aardbevingen waren niet aan de orde. Het ging toen om het bewaren van gas voor later, om te voorkomen dat we te veel gas zouden moeten importeren uit het buitenland. Om die reden werd bewust een beleid ingezet om de productie van 'Groningen' te plafonneren. Maar alléén vanwege de leveringszekerheid.'

Schadevergoedingen

De wind is sindsdien gedraaid. Mulder zag het niet aankomen dat de Groninger gaskraan toegedraaid zou worden. 'Ik werd heel erg overvallen door het besluit. Ik vraag me ook af of het verstandig is om te doen. Het gevoel is: we moeten van het gas af, laten we beginnen zo snel mogelijk de Groningse productie te stoppen. Dan hebben we bovendien geen aardbevingsrisico's meer en hoeven we minder huizen te herstellen. Dat klinkt heel goed, maar de pointe van onze studie is juist: we hebben wél gas nodig. Dus moeten we meer gaan importeren, wat leidt tot hogere risico's en tot meer kosten. Ik had zelf gedacht: verlaag de productie wat, en compenseer de Groningse regio ruimhartig. Maar de regering wil zuinig zijn met de schadevergoedingen en de hele productie stopzetten. Ik begrijp dat niet helemaal.'

Op 22 en 23 november leidt Machiel Mulder in Den Haag een tweedaagse masterclass, met de titel: *Van het gas af... hoe dan?* De doelgroep zijn mensen uit de overheid, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Want wat vergt het om Nederland te ontkoppelen van het gas? In de masterclass wordt dat multidisciplinair bekeken: zowel technisch, economisch, qua ruimtelijke ordening, juridisch als psychologisch. Want onder Nederlanders leeft ook een verzet tegen deze grote herinrichting van onze energiehuishouding.

FOTO PETER WASSING

Machiel Mulder (1960, Schoonebeek) doet al ruim twintig jaar onderzoek op het gebied van energie en energiemarkten. Sinds 2013 is hij aan de RUG hoogleraar Regulering Energiemarkten. Begin jaren tachtig studeerde hij Economie en Filosofie in Groningen. Later werkte hij onder meer voor het Centraal Planbureau (CPB) en de Autoriteit Consument & Markt (ACM). Als voorzitter van de Benelux Association for Energy Economics was hij in juni 2018 gastheer van een grote internationale conferentie in Groningen over energie-economie. In november leidt Mulder in Den Haag de tweedaagse masterclass 'Van het gas af. hoe dan?' www.rug.nl/ugbs-vanhetgasaf Ook is hij kerndocent in het executive programma 'Energietransitie'. www.rug.nl/ugbs-energy

'Ik werd heel erg overvallen door het besluit de Groninger gaskraan toe te draaien'

Emissierechten

Het hoogste doel is uiteindelijk minder uitstoot van CO_2. Wat zijn de maatregelen die Machiel Mulder zelf tabula rasa zou voorstellen? Allereerst noemt hij het Europees handelssysteem in emissierechten. 'Daaronder valt bijna vijftig procent van alle CO_2-emissies: van de elektriciteitssector, van de chemie, van de metaalindustrie. De enige effectieve oplossing is het plafond van het beschikbare aantal emissierechten verlagen. Dat gebeurt ook: het Europees Parlement heeft besloten dat het jaarlijks met 2,2 procent verlaagd wordt. Als je het plafond verlaagt, zijn er minder emissierechten beschikbaar en móet er gewoon op de uitstoot van CO_2 worden bespaard.'

Huizen isoleren

Daarnaast moet het gasverbruik verminderd worden, met name door het energiezuiniger maken van woningen. 'Dat moet nog veel grootschaliger dan nu gebeuren. Nieuwbouwwoningen zijn echt al veel zuiniger dan oudere huizen, maar het probleem ligt bij die bestaande woningen. Hoe krijg je woningen uit de jaren '20 en '30 zuinig? Als je een warmtepomp wil gebruiken, moet je niet al te veel warmte nodig hebben om het huis warm te krijgen. Dat betekent dat je die huizen heel sterk moet isoleren. Maar dat kan bij veel oude huizen moeilijk. Als je geen spouwmuur hebt, moet je er tegen de buitenkant misschien een laag tegen aanplakken. Technisch kan het, maar je praat over tienduizenden euro's per woning. Alleen al voor isolatie.'

Lobby auto-industrie

En ook auto's moeten minder uitstoten. Mulder werkte in het verleden als adviseur van het Europees Comité van de Regio's in Brussel. Toen ondervond hij aan den lijve de beruchte lobby van de auto-industrie. 'Steeds als er een pleidooi was om de uitstootnormen te verlagen, kwamen er dramatische verhalen dat dat onmogelijk was, dat ze meer tijd nodig hadden, dat de concurrentiepositie zou verslechteren. Die uitstootnormen kunnen technisch gezien veel strakker. Dat is niet eens zo heel veel duurder. De Duitse autofabrikanten hebben daar tien, vijftien jaar tegen gelobbyd en hebben ook nog met de tests gesjoemeld. Daar kan ik me echt boos over maken. Dat is een kwestie van je maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen.'